

Raport i debata o stanie gminy, czyli jak (nie)rozliczyć wójta (burmistrza, prezydenta miasta)

Agnieszka Pawłowska

Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie

Uniwersytet Rzeszowski

Accountability
of local
authorities

Badania sfinansowane w ramach
projektu
2022/45/B/HS5/00084

NARODOWE CENTRUM NAUKI

Plan wystąpienia

1. O czym jest to wystąpienie?
Czyli raport o stanie gminy, debata i wotum zaufania
2. Rozliczalność jako kategoria analityczna
3. Model rozliczalności
4. Czym jest oraz czemu służy rozliczalność polityczna i publiczna
5. Procedury rozliczalności organów władz publicznych w gminach
6. Sposób realizacji badań i ich wyniki
7. Wnioski i rekomendacje

Raport o stanie gminy, debata i wotum zaufania

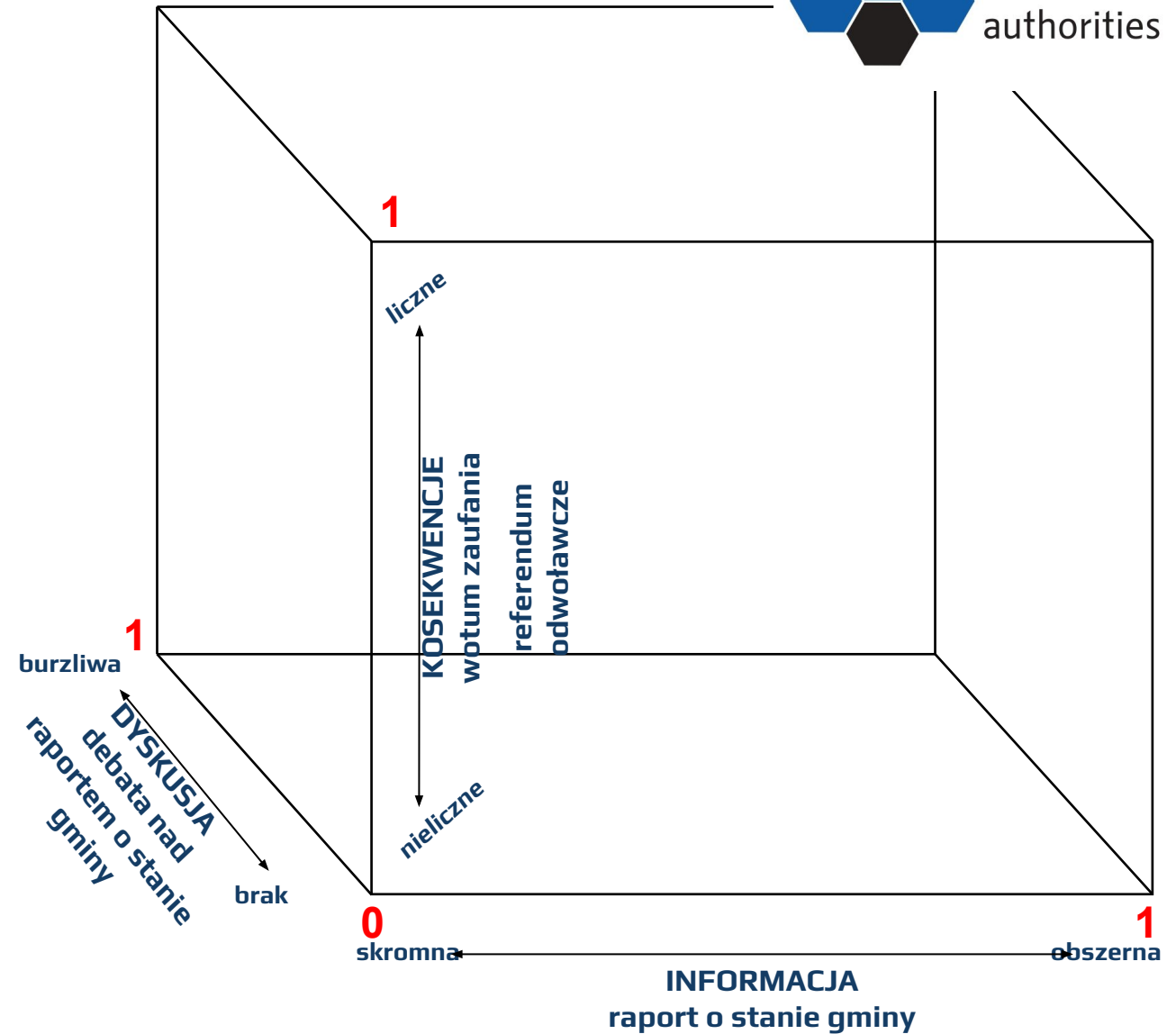
- W porządku prawnym od 2018 r.
- W praktyce realizowany we wszystkich jednostkach samorządu terytorialnego (JST) od 2019 r.
- Do końca maja każdego roku organ wykonawczy JST przekazuje organowi stanowiącemu raport o stanie JST
- Na sesji organu stanowiącego poświęconej sprawozdaniu z realizacji budżetu za poprzedni rok raport jest poddawany debacie z możliwym udziałem mieszkańców
- Debata kończy się głosowaniem nad udzieleniem organowi wykonawczemu wotum zaufania

Co ma *rocket science* do *political science*?

- 28 stycznia 1986 r., o godz. 11:39 (EST), miejsce startowe na Przylądku Canaveral (FL) opuścił prom kosmiczny Challenger
- w 73 sekundzie lotu prom skończył swoją misję rozpadając się nad Atlantykiem
- zginęło siedmioro członków załogi
- rozpoczęło się śledztwo mające na celu znalezienie przyczyn i odpowiedzialnych tej tragedii
- w 1987 r., w Public Administration Review ukazał się artykuł Barbary Romzek i Melvina Dubnicka, ***Accountability in the Public Sector: Lessons from the Challenger Tragedy***

Model rozliczalności wg Gijsa J. Brandsma i Thomasa Schillemansa

Raport i debata jako procedura rozliczalności

Informacja

- Raport o stanie gminy

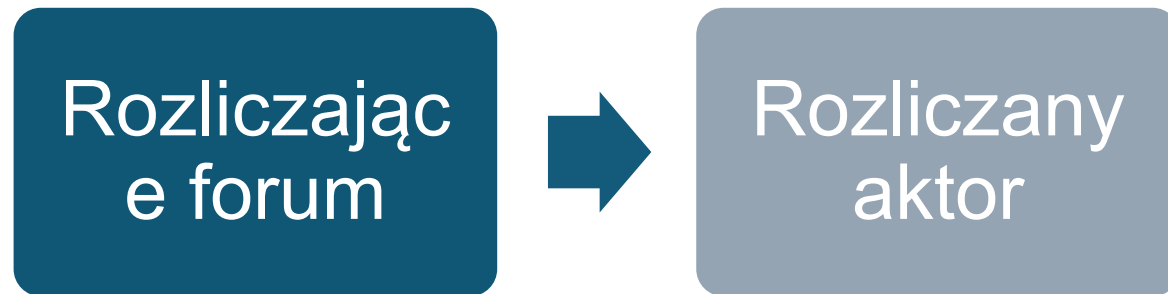
Dyskusja

- Debata nad raportem podczas sesji rady gminy

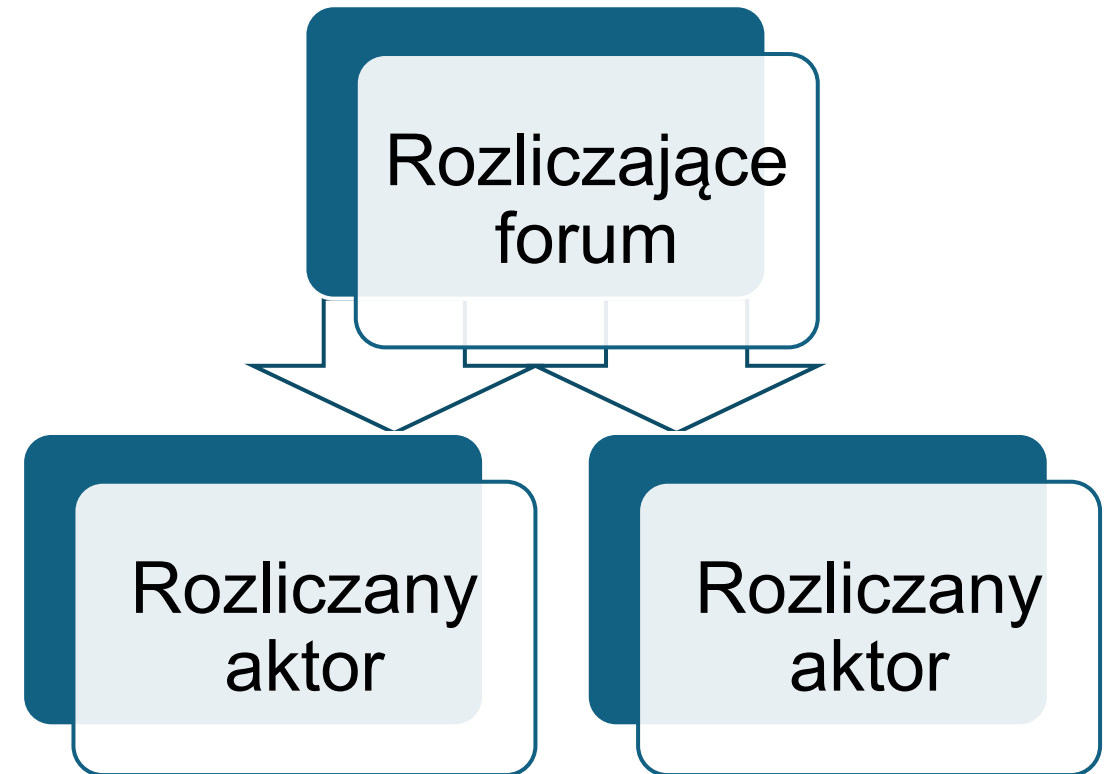
Konsekwencje

- Głosowanie nad udzieleniem wotum zaufania i (ewentualnie)
- Referendum odwoławcze

Rozliczalność polityczna

Rozliczalność publiczna

Procedury rozliczalności w samorządzie terytorialnym

Procedury rozliczalności publicznej:

- Wybory powszechne
- Referendum odwoławcze

Procedury rozliczalności politycznej:

- Przyjęcie sprawozdania z wykonania budżetu i udzielenie absolutorium organowi wykonawczemu
- Raport i debata o stanie gminy oraz głosowanie nad udzieleniem wotum zaufania organowi wykonawczemu

Organy samorządowego powiatu i województwa

Mieszkańcy

rada powiatu
sejmik województwa

zarząd

Organy samorządowej gminy

Mieszkańcy

rada gminy/miasta

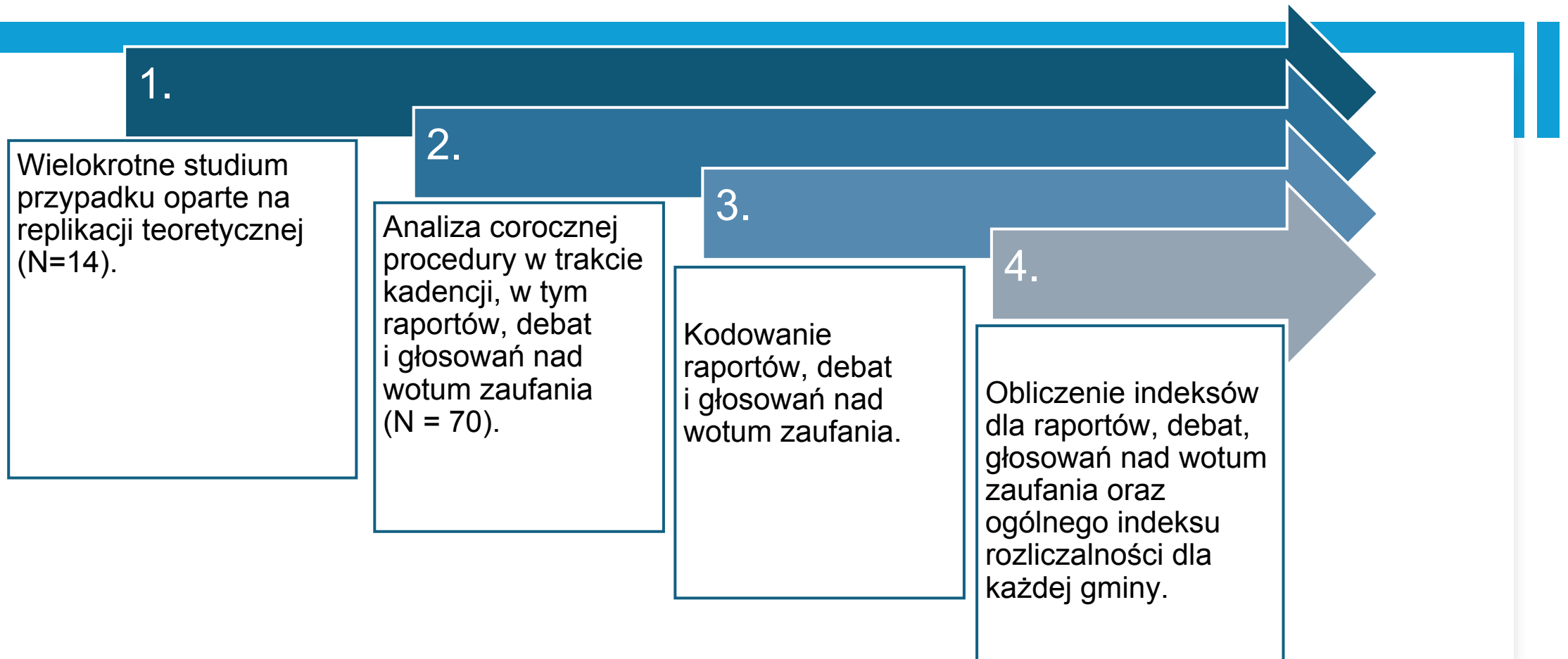

wójt / burmistrz /
prezydent miasta

Parlamentarna procedura

- udzielenia absolutorium
- udzielenia wotum zaufania

Metodologia badań

Wybór gmin do badań – replikacja teoretyczna

L. mieszk.	Typ gminy	Większość w radzie	Gmina
< 20,000	wiejska	popierająca wójta	L
		w opozycji do wójta	I
	miejsko-wiejska	popierająca burmistrza	BR
		w opozycji do burmistrza	MR
	miejska	popierająca burmistrza	PU
		w opozycji do burmistrza	MI
> 20,000	wiejska	popierająca wójta	Z
		w opozycji do wójta	BB
	miejsko-wiejska	popierająca burmistrza	ST
		w opozycji do burmistrza	MO
	miejska	popierająca burmistrza	NR
		w opozycji do burmistrza	SW
> 20,000	miasto na prawach powiatu	popierająca prezydenta m.	BI
		w opozycji do prezydenta m.	PR

Jakość raportów

– wartość indeksu od 0,2 do 0,71

Dostępność

raportów na stronach
www badanych gmin
– wysoka (0,91)

Przystępność

raportów, mierzona:

prostotą języka: język na poziomie 14 lat edukacji,
obecnością metadanych (0,15) i streszczenia (0,17)
grafik (0,61)

Treść raportów
mierzona (m.in.):

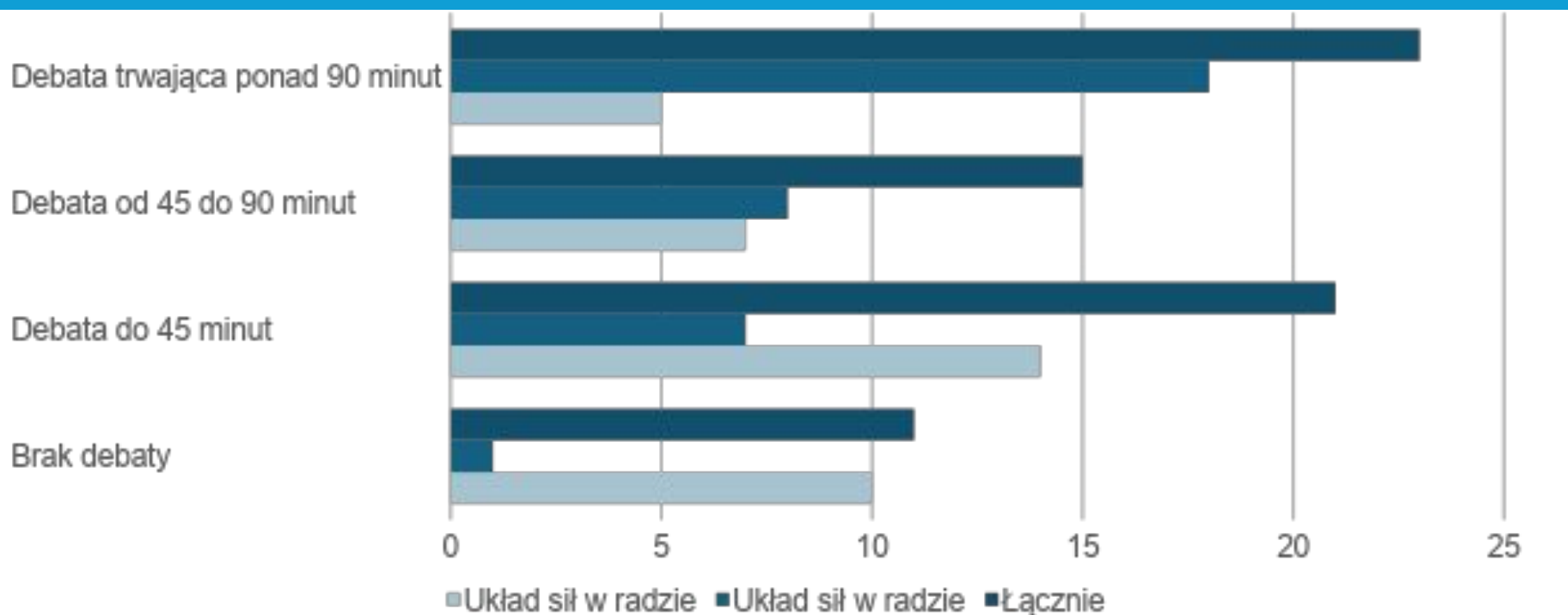
informacją o realizacji zadań gminy (0,81)
Informacją o trendach rozwojowych w gminie (0,46)
obecnością danych porównawczych (0,16)

Udział mieszkańców w debatach

Mieszkańcy wzięli
udział w 28
debatach

Liczba
uczestniczących
mieszkańców
wahała się od
jednego do
dziesięciu

Czas debat i układ sił w radzie

Debaty

ogniskowały się wokół realizacji zadań gminy (*public policy*), rzadko były wykorzystywane jako sposobność do politykowania (*politics*) (0,7)

W połowie wyłącznie krytyczne albo bezkrytyczne; w połowie zawierały zarówno krytykę jak i pochwałę działań wójta

Wyniki głosowania nad wotum zaufania

Rada udzieliła
wotum
zaufania: 43
razy

Rada nie
udzieliła wotum
zaufania: 27
razy

Raport – debata – wotum zaufania – większość w radzie

Debata – raport:
 $\tau = 0.238$;
 $p < 0.0080$

Wotum zaufania –
debata:
 $\tau = 0.322$;
 $p < 0.0018$

Wotum zaufania –
większość
w radzie:
 $\tau\text{-}b \approx 0.82$; $p < 0.001$

Wnioski z badań przeprowadzonych w 14 gminach

1. Procedura raportu i debaty nie służy rozliczaniu wójta, lecz zamanifestowaniu stanowiska większości radnych wobec organu wykonawczego gminy.
2. Procedura raportu i debaty nie służy osiągnięciu lepszej równowagi między organami samorządowej gminy.

Rekomendacje

1. Usunięcie z porządku prawnego procedury raportu i debaty w obecnym kształcie.
2. Zredukowanie liczby raportów do dwóch-trzech.
3. Debatowanie nie nad raportem lecz nad stanem gminy; nie na posiedzeniu rady lecz podczas spotkań wójta z mieszkańcami.
4. Zreformowanie procedury rozliczalności politycznej organów gminnych.

Accountability of local authorities

Dziękuję za uwagę

apawlowska@ur.edu.pl